

ORIENTAR VERSUS INFORMAR

Manel Mascarell Morgado

M^a del Mar Mollet Jódar

Psicopedagogs EAP B-12 Santa Coloma de Gramanet

RESUMEN

“Orientar versus informar”

Orientar e informar no son la misma cosa: la información forma parte de la orientación y por sí sola no es suficiente y puede ser, incluso, perjudicial si no va acompañada de un asesoramiento.

Para realizar bien el proceso de orientación hace falta conocer bien al alumno, sobre todo si se trata de alumnos con necesidades educativas especiales. También es necesario conocer los recursos existentes en la zona y la finalidad de la orientación.

En los IES se utilizan varias herramientas para orientar a los alumnos, que hace falta revisar constantemente para poderlas adecuar a las características de sus alumnos. Hay bastante normativa al respecto que contempla y refuerza todos estos aspectos.

ABSTRACT

“Guidance versus information”

To give guidance or to give information are not the same thing: the information is part of the guidance and, by itself, is not sufficient; it might be even harmful if not accompanied by advice.

A good guidance process needs a good knowledge of the students, especially in the case of pupils with special educational needs. It is also necessary to know the existing resources in the area and the purpose of the guidance.

In the IES are constantly being used several tools for this purpose, which need to be modified and revised constantly in order to make them suitable for the features of their students.

There is enough law making on the matter which refers to and reinforces all these issues.

1. ORIENTACIÓ VERSUS INFORMACIÓ

“La informació només és coneixement si es comprèn el material que la constitueix”.

(John Dewey)

La societat d'avui dia és anomenada sovint “societat de la informació”; això planteja nous reptes educatius (Tedesco, 1996), ja que es tracta d'una societat on ens bombardegen contínuament amb informacions de tot tipus i condició.

Massa informació pot ser perjudicial sense una educació al respecte, sobre tot si part d'ella és tendenciosa o, si més no, perillosa. Fins i tot, de vegades, pot arribar a ser simplement falsa o perversa. Així, cal donar uns criteris per tal de poder seleccionar la informació i distingir la important de la banal, l'adequada de la dispersa i sobretot, evitar que la informació influencii negativament per no tenir a l'abast cap guia ni criteri d'interpretació d'aquesta.

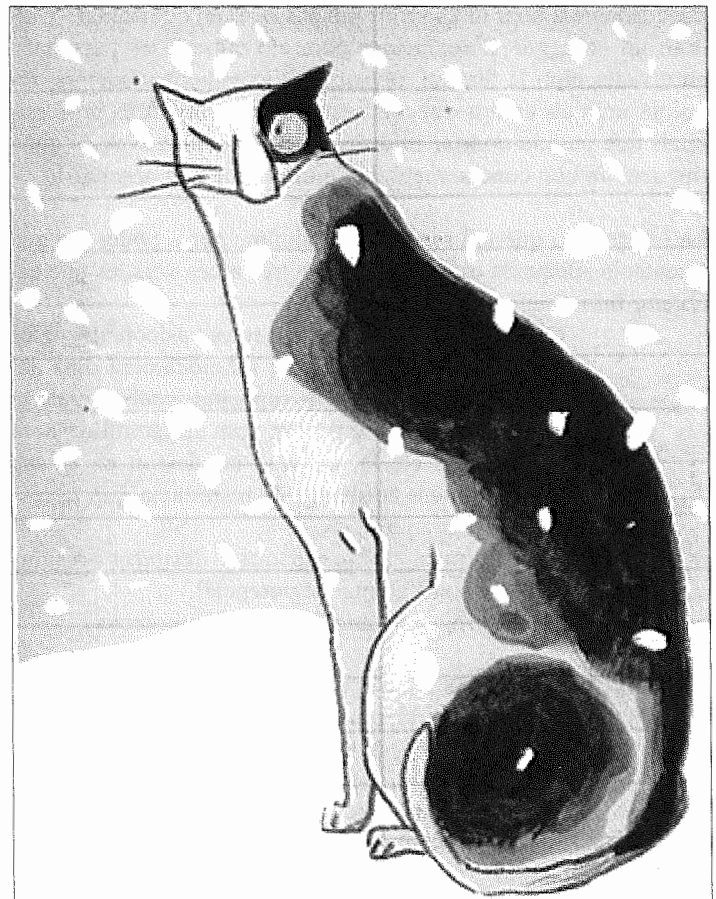
Els alumnes de la ESO, efectivament, tenen accés a molta informació: Internet, revistes, llibres, premsa, televisió, ràdio, etc. Des dels instituts també se'ls facilita informació. De vegades sembla com si l'institut que més informació facilita als seus alumnes és el que millor orienta, el que millor ho fa...

Però cal tenir present que informar no és orientar: informar és una de les actuacions que formen part del procés de l'orientació. No es pot confondre informar amb orientar. Cal donar tota la informació necessària, però potser no tota la informació és necessària. A partir d'una orientació com cal sabrem quina és la informació que cal donar als alumnes. El que no s'ha de fer és primer informar i després orientar.

2. PREMISSES ORIENTACIÓ

No es pot orientar sense que es donin, com a mínim, tres premisses:

1. Coneixement de la finalitat de l'orientació
2. Coneixement del recursos existents
3. Coneixement de la persona a orientar.

No és el mateix orientar per facilitar l'accés al mon laboral de la manera més ràpida possible, que fer-ho pensant en titulacions que facilitaran l'accés al mon laboral en uns terminis de 4 o 5 anys: cal conèixer la finalitat de la orientació. Això, de totes maneres, no és fàcil: quan un alumne em demana que l'ajudi a triar estudis en funció de les sortides laborals, si s'accepta la demanda, s'haurà de fer una orientació condicionada per una sèrie de factors difícils de

controlar. Tot i així, és necessari intentar predir-ho.

També cal conèixer bé les condicions que l'alumne pugui presentar: poden haver-hi condicions de factors familiars o de recursos disponibles. Per exemple, no podem parlar de PQPIs als alumnes si no sabem, com a mínim, quins hi ha i on es fan, donat que ens podem trobar amb dificultats per efectuar els desplaçaments entre la llar de l'alumne i el centre on estudiarà.

Si només es dona informació, encara que sigui la necessària, sense conèixer bé a la persona a qui estem orientant, correm el risc de que no la utilitzi correctament. Moltes alumnes amb dificultats per obtenir el Graduat en ESO estan convençudes de que podran estudiar en una perruqueria i obtenir una titulació vàlida. El mateix passa amb els estudis d'idiomes a les acadèmies. Fins i tot, parlar de la importància del Batxillerat a alumnes que no tenen els requisits per a fer aquests estudis és donar una informació que no els ajudarà, donat que pot arribar a crear falses expectatives.

De les tres premisses, la més important és la de la necessitat de conèixer bé a la persona a qui s'ha d'orientar.

CONÈIXER L'ALUMNE

Per conèixer prou bé a un alumne per tal de poder-lo orientar adequadament no n'hi ha prou amb passar-li un qüestionari. Caldran tot un seguit d'actuacions com ara entrevistes personals, entrevistes amb la família, revisió de l'expedient acadèmic, reunions amb els equips docents i entrevistes amb altres professionals que puguin aportar informació de l'alumne. Només quan tinguem un bon coneixement de l'alumne podrem orientar-lo.

La informació que cal recollir de l'alumne per a poder fer una orientació adequada es pot agrupar en tres àrees vers les que cal obtenir informació:

1. Informació sobre aspectes psicopedagògics dels alumnes i del seu funcionament dins del centre, tals com la capacitat intel·lectual, la seva manera de pensar, com aprèn millor, com estudia, els factors que incideixen en el seu rendiment acadèmic, la resiliència que té respecte d'aquest, etc.
2. Informació sobre capacitats, destreses i/o habilitats on l'alumne té potencial.
3. Informació sobre les seves preferències.

És important tenir present que el coneixement que obtinguem dels alumnes l'haurém de traspasar a ells mateixos, doncs els cal un bon autoconeixement per poder triar el seu futur: cal treballar especialment que l'alumne/a tingui una percepció realista de les seves capacitats i habilitats i de quines són les que té en compte que necessitarà, tant per als estudis posteriors com per al futur món laboral.

Hi ha alumnes que, per la seva maduresa personal i/o per la seva situació familiar, en poden tenir prou amb una informació acurada. Però la majoria dels alumnes, i especialment els que presenten necessitats educatives especials, precisen d'un procés d'orientació complert.

ORIENTACIÓ ALS IES

Les eines que s'utilitzen generalment des dels instituts són clarament insuficients. Tant el test "Brúixola" (adaptació del

test Holland), com les pàgines web que ofereix el Departament d'Educació (<http://www.xtec.es/tutoria/orienta/>), no poden utilitzar-se sense haver fet prèviament, com a mínim, una valoració de l'alumne i una recerca de recursos existents.

Alguns tests es poden utilitzar com a eines per aproximar-se a l'alumne i conèixer-lo una mica més, però no és l'eina més adequada per obtenir un bon coneixement d'ell mateix si no es complementa amb un procés d'orientació que tingui en compte els aspectes esmentats.

Els instituts han programar les activitats d'orientació per a tots els alumnes ja des del 1r nivell de l'ESO. Aquesta orientació recau en tot el professorat, però especialment en els tutors i el professorat d'orientació educativa (antics psicopedagogs de centre).

Les maneres d'organitzar l'orientació poden ser molt diverses, però totes han de tenir presents les tres premisses esmentades.

Com a exemple presentem 5 propostes:

1. Crèdits variables/optatives
2. Crèdits de síntesi/treballs de recerca
3. Tutories de grup i individuals
4. Treball específic/transversal de les competències bàsiques
5. Jornades/activitats específiques (bus de les professions, saló de l'ensenyament,...)

Aquestes no són excloents i poden complementar-se força bé. Molts instituts tenen bones experiències al respecte.

De crèdits variables i matèries optatives n'hi ha un bon nombre tant de publicats pel Departament d'Educació, com per les editorials o simplement professionals que els posen a disposició de qui els vulgui a internet. El mateix passa amb els crèdits de síntesi i treballs de recerca.

En quant a les tutories de grup i individuals no només tenim diferents materials disponibles si no que la mateixa normativa (per exemple, les instruccions d'inici de curs) ja les recolzen i potencien. Cal destacar, en aquest sentit, la importància de disposar d'un Pla d'Acció Tutorial que contempli la orientació de l'alumnat des d'aquesta perspectiva que presentem.

El treball d'orientació que es realitzi, tant l'específic com el transversal, hauria de formar part de la planificació general del centre; és a dir, hauria d'estar inclòs en el PEC (Negro, 2006). També hauria de contemplar les competències bàsiques, sobre tot les de d'aprendre a aprendre, la d'autonomia i iniciativa personal, de coneixement i interacció amb el món físic i la social i ciutadana.

Pel que fa a les jornades o activitats puntuals, a part de les esmentades, una pràctica força estesa és la de visitar Universitats, altres centres educatius i/o empreses i entitats que puguin facilitar informació directa.

Les diferents normatives que fan referència a la orientació li atribueixen una importància cabdal dins del Sistema Educatiu. Per més informació es detallen a continuació algunes de les normatives més significatives especificant els articles que fan referència a l'orientació:

NORMATIVA	ARTICLES
LOE: LLEI ORGÀNICA 2/2006 , de 3 de maig, d'educació.	Article 1: Principis Article 2: Fins Article 22: Principis generals Article 91: Funcions del professorat
DECRET 143/2007 , de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria	Article 1: Principis generals CAPÍTOL 5: Acció tutorial i orientació
ORDRE EDU/295/2008 , de 13 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria.	Article 17: Orientació final etapa
RESOLUCIÓ de 29 de maig de 2009 relativa a l'organització i el funcionament dels centres públics d'educació secundària per al curs 2009-2010.	Article 3: Atenció a les necessitats educatives de l'alumnat Article 3.1: Acció tutorial Article 3.3: Atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials. Article 3.4: Atenció a l'alumnat nouvingut Article 12.7: Treballs de síntesi Article 13.7: Treball de recerca

TIPUS D'ORIENTACIÓ

Un altre aspecte que voldríem destacar és que hi poden haver diferents tipus d'orientació, que són complementaris i per tant, es poden donar al mateix temps, però pot ser útil tenir-los en compte:

4. Educativa: orientació vers itineraris educatius, però també vers estils d'aprenentatges, tècniques d'estudi, etc
5. Personal: orientació vers la maduració personal, autoconeixement, autoconcepte, millora de les relacions inter i intra personals, etc
6. Professional: orientació vers el futur professional, sortides laborals, etc
7. Vocacional: orientació vers activitats diverses, realitzacions personals, etc.

Tots els tipus d'orientació tenen en comú la necessitat de saber per què s'orienta, a qui s'orienta i quina informació es pot oferir.

CONCLUSIONS

Així, orientar és una tasca de responsabilitat que necessita d'un procés el més acurat possible; per tant, cal que les persones responsables ho tinguin en compte i es coordinin, per tal d'aprofitar al màxim les potencialitats de cadascú i per evitar la dispersió i/o el mal ús de la informació.

Referències Bibliogràfiques

- Negro, A. (2006) La orientación en los centros educativos. Organización y funcionamiento desde la práctica. Barcelona: Graó.
- Tedesco, J.C. (1996): La educación y los nuevos desafíos de formación del ciudadano. *Nueva Sociedad*: 146, pp.74-89.
- <http://www.xtec.es/tutoria/orienta/>

Correspondència amb els autors: *Manel Mascarell Morgado*. Psicopedagog.
E-mail: mmascare@xtec.cat. *M^a del Mar Mollet Jódar*. Psicopedagoga.
E-mail: mmollet2@xtec.cat. EAP B-12 Santa Coloma de Gramanet.
Avda. Anselm de Rius, 125 08924 Santa Coloma de Gramanet

